

Kultur- og likestillingsdepartementet v/politisk ledelse
Kunnskapsdepartementet v/politisk ledelse

Oslo, 18. desember 2025

Oppfølging av evalueringen av studieforbund

Voksenopplæringsforbundet (Vofo) viser til BDOs evaluering av delingen av studieforbundene og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) sine forslag til videreutvikling av ordningen.

Vi er positive til at studieforbundsordningen er blitt evaluert, og til at rapporten viser at studieforbundene i stor grad oppfyller formålet i voksenopplæringsloven og de sektorpolitiske målsettingene. Samtidig slår rapporten fast at det ikke finnes klare holdepunkter for at selve delingen mellom to departementer er årsaken.

Vofo savner en vurdering av om delingen faktisk har gitt gevinster, utover de sentrale aktørenes egne erfaringer, eller om andre måter å organisere studieforbundsordningen på kunne gitt enda bedre resultater.

Direktoratets anbefaling

HK-dir sendte sine anbefalinger til endringer kort tid etter at evalueringen var ferdigstilt, og forslagene går etter vår vurdering lenger enn det BDO-rapporten drøfter eller anbefaler. Dette øker risikoen for uheldige og utilsiktede konsekvenser. Vofo etterlyser derfor grundigere analyser av både delingen og konsekvensene av de foreslåtte endringene. Etter vår vurdering gir ikke dagens kunnskapsgrunnlag et tilstrekkelig fundament for omfattende endringer.

Vi er særlig bekymret for anbefalingen om å innføre differensierte satser for ulike typer kurs. I anbefaling skal kurs som ligger tett opp til departementenes egne politiske hovedmål få høyere støtte, mens andre kurs får lavere satser. Etter vår vurdering innebærer dette en sterkere statlig styring av voksenopplæring i frivillige organisasjoner og vil innebære en økt byråkratisering.

Studieforbundenes styrke er nettopp bredden i kurstilbudet, og at frivillige organisasjoner kan bygge fagmiljøer på tvers av sektorer, for eksempel innen beredskap, folkehelse, kulturarv og musikk. En modell med differensierte satser kan svekke bredden i tilbudene, ramme sterke tverrsektorielle fagmiljøer og bygger på en snevrere forståelse av kompetanse enn den som ligger til grunn i voksenopplæringsloven. Forslagene vil også utfordre frivillighetens autonomi og bidra til større administrativ byrde for både kursarrangører, studieforbund og direktorat.

Vi er også bekymret for videreføringen av oppmøtekrav for tilretteleggingstilskudd, der støtten utløses av deltakernes registrerte oppmøte. For disse deltakerne vil oppmøte ofte være uforutsigbart, mens kostnadene for kursarrangør i stor grad er de samme. Dette mener vi svekker ordningens evne til å nå de grupperingene tilskuddet er ment å inkludere (for eksempel personer med nedsatt funksjonsevne, psykiske helseutfordringer, rusbakgrunn osv).

Samtidig mener Vofo at flere av direktoratets forslag peker på spor det er grunn til å utrede nærmere. Det gjelder blant annet justeringer i grunntilskuddet, muligheten for å knytte satsene til grunnbeløpet i folketrygden og forslagene knyttet til e-læring og digitale opplæringstilbud. Vi vil derfor sette i gang egne utredninger og dialog med studieforbundene om disse temaene, slik at vi kan gi mer konkrete og kunnskapsbaserte innspill i den videre prosessen.

Behov for politisk involvering

På bakgrunn av dette ber Vofo om at politisk ledelse i Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet involverer seg før det treffes administrative beslutninger om den videre prosessen. Vi mener det er behov for en tydelig politisk gjennomgang der formålet i voksenopplæringsloven ligger fast som premiss, og der konsekvensene for studieforbund, medlemsorganisasjoner og deltakere vurderes grundig.

Vofo har iverksatt egne analyser, og styret har vedtatt å bestille en ekstern, uavhengig utredning. Vi vil dele innsiktene med departementene, slik at beslutninger kan fattes på et bredere og mer etterprøvbart grunnlag.

Vofo og våre studieforbund ønsker en konstruktiv dialog og bidrar gjerne med erfaringer og kunnskap i det videre arbeidet. Vi stiller oss positive til faglige møter eller seminarer med departementene og HK-dir for å belyse studieforbundenes virksomhet og samfunnsbidrag.

Med hilsen

Styret i Voksenopplæringsforbundet